

Opinnäytetyö (AMK)
Hoitotyön koulutusohjelma
Kätilötyön suuntautumisvaihtoehto
2014

Essi Lehtonen & Heta Varhia

ETIIKAN OPETUKSEN KEHITTÄMINEN HOITOTYÖN KOULUTUKSESSA

- Opetusvideon tuottaminen etiikan opetuskäyttöön

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma | Kätilötyön suuntautumisvaihtoehto

Syky 2014 | 23 sivua + 2 liitettä

Ohjaaja: Mari Berglund

Essi Lehtonen & Heta Varhia

ETIIKAN OPETUKSEN KEHITTÄMINEN HOITOTYÖN KOULUTUKSESSA

Tässä opinnäytetyössä syvennytään hoitotyön koulutuksen etiikan opetukseen, minkälaista se on tällä hetkellä, ja mitä keinoja voitaisiin käyttää opetuksen kehittämiseksi. Opinnäytetyö on osa Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice –projektia (INEC), jonka tavoitteena on lisätä kätilöopiskelijoiden eettistä osaamista koulutuksen aikana, sekä tuottaa etiikan täydennyskoulutusmateriaali kätilöille sekä kätilöopiskelijoille. Projekti on kansainvälinen ja monivuotinen.

Eri ammattikorkeakoulujen etiikan opetuksessa on eroja. Joidenkin koulujen hoitotyön koulutusohjelmaan kuuluu eettisen osaamisen kurssi omana opintojaksonaan. Useimmissa kouluissa eettinen osaaminen on sisällytetty muiden opintojaksojen osaamistavoitteisiin. Tutkimusten mukaan hoitotyön opiskelijat toivoisivat etiikan kurssia erillisenä opintojaksonaan, ja että opiskelussa käytettäisiin laajemmin eri opetusmuotoja. Nykypäivänä tulisi kiinnittää etiikan opetuksessa myös huomiota siihen, että hoitotyössä kohtaa suurenevissa määrin potilaita eri etnisistä ryhmistä.

Opinnäytetyö on toteutettu kirjallisuuskatsauksena. Työn lisämateriaalina on tehty opetusvideo etiikan opetuksen tueksi. Video sisältää neljä erilaista vastaanottotilannetta, joihin jokaiseen sisältyy jonkinlainen eettinen ongelma. Videota on tarkoitus käyttää tukena etiikan opintojaksolla ja sen avulla opiskelijat saavat pohtia, miten itse toimisivat vastaavanlaisissa tilanteissa ja onko videon kätilön toiminta eettisesti hyväksyttävää.

Tutkimuksia aiheesta on tehty rajallisesti. Tutkimustulokset kuitenkin osoittavat, että etiikan opetuksessa olisi tärkeää käyttää enemmän erilaisia opetusmenetelmiä. Tutkimuksista käy ilmi, että myös täysin uudenlaisia opetusmenetelmiä olisi hyvä ottaa kokeiltavaksi. Tärkeää olisi antaa opiskelijoiden itse pohtia erilaisia hoitotyön tilanteita ja kohtaamisia, eikä pelkästään suorittaa kurssia perinteisenä luentotyypisenä toteutuksena.

ASIASANAT:

kätilö, sairaanhoitaja, kätilötyö, hoitotyö, etiikka, etiikan opetus, eettisyys, koulutus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Nursing | Midwifery

Autumn 2014 | 23 + 2 appendices

Instructor: Mari Berglund

Essi Lehtonen and Heta Varhia

THE DEVELOPMENT OF ETHICAL TEACHING IN NURSING EDUCATION

This thesis is about absorbing ethical teaching in nursing education. What is its present stage and which tools could be used in order to develop it. The thesis is a part of INEC-project (Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice). INEC's goal is to increase the ethical knowledge of midwifery students during their studies and to produce an ethical training package that can be used to update the education of midwives and midwife-students. The project is international and it lasts several years.

There are differences in ethical teaching in different universities. In some universities the ethics course is its own independent study module in the degree programme of nursing. Most of the universities have merged the ethical teaching in the other available study modules. According to the surveys, the nursing students would hope to have the ethical teaching as its own course, and that there would be several different kinds of educational methods used in it. The notable thing in teaching ethics nowadays is that there are more and more patients from different ethnic origins.

The thesis is executed as a literature review. There is a teaching video as an extra material of the thesis. The video is made to be used as a support material of the ethical teaching. The video contains four different practical situations and in every one of them there is an ethical problem included. The video is to be used in ethics courses. By the help of the video students can ponder how would they act in the similar situation, and is it acceptable how the midwife acts in the video from the ethics point of view.

There are a limited number of studies about this subject. However, the findings represent that it would be significant to use more different teaching methods in the ethical teaching. The studies reveal that it would be good to try out totally new teaching methods. It is important that students could ponder all kinds of nursing situations, and not just to complete the course as a traditional lecture type implementation.

KEYWORDS:

midwife, nurse, midwifery, nursing, ethics, ethical teaching, ethicality, education

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 ETIIKKA HOITOTYÖSSÄ JA HOITOTYÖN KOULUTUKSESSA	6
2.1 Mitä etiikka on?	6
2.2 Hoitotyön ja kätilötyön etiikka	7
2.3 Etiikka oppiaineena hoitotyössä ja erilaiset opetusmenetelmät	8
2.4 Aikaisemmat tutkimustulokset etiikan opetuksesta hoitotyön koulutuksesta	9
2.5 Etiikan opetus Suomen ammattikorkeakoulujen hoitotyön koulutusohjelmissa	11
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	12
4 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	13
4.1 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	13
4.2 Video opetusvälineenä	13
4.3 Opetusvideon tuottaminen	14
5 TUTKIMUSTULOKSET	15
6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	16
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	17
LÄHTEET	21

LIITTEET

- Liite 1. Hakupolkukaavake
- Liite 2. Opetusvideon käsikirjoitukset

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on pohtia hoitotyön sekä tämän kautta myös kätilötyön koulutusohjelmiin sisältyvän etiikan opetuksen kehittämistä ja kehitysideoita. Työssä käytetään tutkimuslähteitä, joissa on esitelty hoitotyön opintojen aikana jo ilmenneitä eettisiä ongelmia sekä opiskelijoiden että opettajien näkökulmista. Myös tutkimuksia, joissa on esitetty hyviksi todettuja opetusmenetelmiä, on käytetty. Opinnäytetyön tavoite on tuottaa oppimateriaalia, jonka tarkoitus on olla tukena etiikan teoriaopinnoissa. Toteutuskeinoksi on valittu opetusvideo, joka käsittelee hoitotyössä esiintyviä eettisiä ongelmatilanteita ja näiden ratkaisumalleja.

Opinnäytetyö liittyy INEC-projektiin (Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice). Projekti on kolmevuotinen (2013-2016) ja kansainvälinen ja se toteutetaan yhteistyönä Suomen, Viron ja Sveitsin välillä. Projektin tavoitteena on lisätä ja kehittää kätilötyön opiskelijoiden eettistä koulutusta ja osaamista. Tavoitteena on myös kehittää jo työelämässä oleville kätilöille täydennyskoulutusmateriaalia etiikan saralta. Eettisten ongelmien kohtaaminen ja monimuotoiset eettiset haasteet ovat arkipäivää kätilöiden vaativassa työssä. (Berglund 2013, 12-16.)

Opinnäytetyön aihe on monella tapaa merkityksellinen. Kätilö kohtaa päivittäin tilanteita, joissa oma eettinen näkemys voi joutua koetukselle. Koulun ja harjoittelun ohjaajien kätilöiden yksi vastuualueista on johdattaa opiskelijaa tekemään eettisesti hyväksytyjä ratkaisuja vaikeiden eettisten ongelmien edessä. Jotta koulu voisi ottaa vielä suuremman roolin tässä tehtävässä, tulisi opintoja kehittää suuntaan, jossa ne vastaisivat entistä paremmin opiskelijoiden tarpeita. Näin opiskelijat saisivat laajemmat eettisen ajattelun valmiudet siirtyessään työelämään.

2 ETIIKKA HOITOTYÖSSÄ JA HOITOTYÖN KOULUTUKSESSA

Tässä osiossa käsitellään etiikkaa kokonaisvaltaisesti hoitotyössä ja hoitotyön koulutuksessa. Alussa avataan keskeisiä etiikkaan liittyviä käsitteitä, jotka ovat lihavoituna lukemisen selkeyttämiseksi. Keskeiset käsitteet on jaoteltu erilaisten sisällöllisten otsikoiden avulla. Myös erilaisia opetuksen apuna käytettyjä opetusmenetelmiä käydään läpi.

Etiikan opetuksesta hoitotyön koulutuksessa on oma kappaleensa, ja siinä kerrotaan kahden eri ammattikorkeakoulun etiikan kurssien sisällöistä. Lisäksi käsitellään kättilötyön ja hoitotyön etiikan erityispiirteitä ja eettisen osaamisen tukemista. Lopuksi kerrotaan hoitotyön etiikan opetuksen kehittämistä koskevista tutkimuksista, joita on käytetty opinnäytetyön tie-teollisenä perustana. Tutkimusten keskeiset tulokset on käsitelty tekstissä.

2.1 Mitä etiikka on?

Etiikalla tarkoitetaan filosofian osa-aluetta, joka tutkii ihmisen moraalia koskevia kysymyksiä. **Moraali** kertoo ihmiselle, miten hänen tulisi kussakin tilanteessa toimia. Jokaisella ihmisellä on oma tapansa reagoida ja vaikuttaa asioihin. Moraalin kehittymiseen vaikuttaa vahvasti ihmisen jo koettu elämä. Etiikka käsittelee vaikeita kysymyksiä, joiden välillä ei ole oikeaa, eikä väärää vastausta. (Repo 2003, 30-31.)

Etiikassa on erilaisia **arvoja**, jotka vahvistuvat ihmisen yksilönkehityksessä. Arvot ovat abstrakteja käsitteitä, joita käytetään ihmisen toiminnan arvioimiseen. Arvoja on niin myönteisiä kuin kielteisiäkin, ja ne ohjaavat ihmisen toimintaa. Erilaisten arvojen kohdatessa eri yksilöiden välille saattaa syntyä eettinen ongelma. Käsitteellisesti eettinen ongelma on varsin moniulotteinen, ja hoitotyössä ongelmista seuraakin usein haasteellisia tilanteita ammatillisesti. (Brunou 2009, 16-17.) **Eettisen ongelman** ratkaisuun tarvitaan monenlaisia taitoja. Usein

eettiseen ongelmaan ei ole ollenkaan täydellistä vastausta, vaan jokaisessa vaihtoehdossa on omat puutteensa. Vaikka eettistä ongelmaa yritettäisiinkin ratkoa, ei se välttämättä poista olemassa olevaa arvojen ristiriitaa. (Leino-Kilpi 2003, 58-59.)

2.2 Hoitotyön ja kätilötyön etiikka

Hoitotyön etiikka käsittelee hoitotyössä esiintyviä eettisiä ongelmia ja keinoja niiden ratkaisuun. Etiikka antaa haasteellisuuden ammatilliselle työlle, jonka tarkoituksena on aina ihmisen hyvä. Hoitotyön etiikan kannalta tärkeintä on ymmärtää jokainen ihminen yksilönä, ja kunnioittaa hänen eettisiä arvojaan. (Leino-Kilpi 2003, 19-22.) Ohjattujen harjoitteluiden myötä tapahtuva oppiminen on keskeinen elementti ammatillisessa kehityksessä niin hoitotyön kuin etiikankin kannalta (Romppanen 2011, 25).

Hoitotyön etiikan opettaja on ammattikorkeakoulussa hoitotyön koulutusohjelmassa opettamassa esimerkiksi hoitotyön ja kätilötyön opiskelijoita. Hoitotyön etiikan opettaja on suorittanut maisterin, lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon ja on perehtynyt erityisesti etiikan opetukseen. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352.)

Kätilötyön etiikka perehtyy hoitotyön lisäksi kätilötyön vaativiin eettisiin ongelmiin. Kätilötyössä kätilön oma arvomaailma joutuu toisinaan koetukselle, ja hänen täytyy osata toimia ammatillisesti ja arvokkaasti vaikeissakin tilanteissa. Kätilötyön kannalta haasteellisia tilanteita on monia, esimerkiksi raskaudenkeskeytykset. (Özcan 2012, 404.) Laadukkaana kätilötyön kannalta kätilön tulisi työskennellä niin, että hänen työssään nähtäisiin kätilötyön eettisyys, arvot ja moraalinen luonne (Väyrynen 2009, 31-33).

Tärkeintä hoitotyön ja kätilötyön koulutuksissa koulun opetuksen kannalta olisi oppilaiden **eettisen osaamisen** tukeminen ja sen kehittäminen erilaisten kursien ja käytännön harjoitteluiden myötä. Koulun etiikan opetuksen tulisi perustua aitoihin tilanteisiin, esimerkiksi aikaisemmassa harjoittelussa

törmätyyn eettiseen ongelmaan ja sen käsittelyyn. **Eettisen ongelman** käsittely tulisi aloittaa aina tunnistamalla ongelma, ja tämän pohjalta miettiä eri ratkaisuja siihen. (Lin 2010, 17.)

2.3 Etiikka oppiaineena hoitotyössä ja erilaiset opetusmenetelmät

Terveys käsittää laajimmillaan kolme ulottuvuutta; fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan terveys on näiden kolmen ulottuvuuden täydellinen tila. **Hoitotyöllä** tarkoitetaan ammatillista toimintaa, jonka tavoitteena on potilaan tai asiakkaan etu ja hyvinvointi. Hoitotyön toteuttamiseen voidaan määrätietoisesti rinnastaa inhimillisyys, arvokkuus, terveys ja hyvinvointi. Hoitotyö on ihmisen kokonaisvaltaista hoitamista. (Sairaanhoitajaliitto 2014; Terveyskirjasto 2012.)

Hoitotyön koulutusohjelma on laajuudeltaan 210 opintopistettä ja kestoltaan kolme ja puoli vuotta. **Kätilötyön koulutusohjelma** on laajuudeltaan 270 opintopistettä, ja kestoltaan neljä ja puoli vuotta. Kätilötyön koulutuksen suorittuaan saa sekä sairaanhoitajan että kätilön tutkinnon. Kätilön koulutusta määrittelee suurilta osin EU-direktiivit. Etiikka oppiaineena kuuluu useissa ammattikorkeakouluissa hoitotyön koulutusohjelman perusopintoihin, ja sisältyy näin myös kätilötyön suuntautumisvaihtoehtoon. **Etiikan kurssit** vaihtelevat opetussuunnitelmien mukaisesti. Etiikan opetuksessa käytetään usein apuvälineenä erilaisia opetusmenetelmiä, kuten learning cafe- sekä case-menetelmiä. (Turun ammattikorkeakoulu 2013.)

Learning-cafe -opetusmenetelmä tarkoituksena on järjestää luokkaan pieniä pöytäryhmiä, joihin opiskelijat asettuvat istumaan. Jokaisessa pöydässä on oma aiheensa, ja yksi ryhmästä jää omaan pöytäänsä kertomaan aiheestaan, ja jatkamaan esimerkiksi käsitekartan tekemistä. Muu ryhmä kiertää muut pöytäryhmät pohtien ja keskustellen toisten ryhmien ”kirjurien” kanssa heidän aiheistaan, kunnes saavuttaa jälleen oman ryhmänsä. Lopussa jokaisen ryhmän aiheet käydään koko luokan kanssa keskustellen läpi. (Ylitalo 2012, 54.)

Case-menetelmä on opetusmenetelmä, jossa yksittäiset osallistujat tai ryhmät esittelevät jonkin kuvitteellisen tai todellisen tapauskuvauksen, casen, jota työstetään keskustelun kautta. Keskustelun tarkoituksena on rakentaa selitysmalleja, sekä edistää sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista. Tapauskuvakseen on tarkoitus luoda teoriapohjainen selitys. (Salovaara 2004.)

Case-menetelmässä oppimisen apuna käytetään erilaisia potilastapauksia. Usein tapaukset ovat opettajan keksimiä, mutta casena voi olla myös esimerkiksi oppilaan itsensä kokema tilanne harjoittelujaksolla. Erityisesti etiikan opiskelussa case-menetelmä on tehokasta, ja sen tarkoituksena on saada aikaiseksi keskustelua luokan kesken. Etiikan opiskelussa case-opetusmenetelmällä voidaan saada aikaiseksi monia eri vaihtoehtoja eettisen ongelman ratkaisuksi, ja tällä tavalla saadaan perspektiiviä ammatillisessa kehityksessä. (Salovaara 2004.)

Tutoriaalilla tarkoitetaan oppimistilannetta, jossa oppimista toteutetaan ongelmalähtöisesti. Tutoriaali liittyy keskeisesti ongelmaperustaiseen oppimiseen (problem based learning, PBL). Tutoriaalissa opiskelijoille on annettu erilaisia ongelmatapauksia ja rooleja. Yksi ryhmä kerrallaan esittää tutoriaalinsa, ja muu luokka seuraa tapausta. Tutoriaalın jälkeen tutoriaali käydään koko luokan kesken läpi keskustellen, ja ongelmakohtiin paneutuen. (Wood 2003.)

2.4 Aikaisemmat tutkimustulokset etiikan opetuksesta hoitotyön koulutuksessa

Brunou (2009) toteaa tutkimuksessaan, että eettisen opetuksen menetelmistä ja niiden tuloksista on tehty rajallisesti tutkimuksia. Hän ehdottaa lisätutkimuksia tehtäviksi, joiden avulla pystyttäisiin arvioimaan eri opetusmenetelmien tehokkuutta, ajatellen eettisen osaamisen oppimistuloksia Suomessa, ja koko Euroopan Unionin alueella. Näiden tutkimusten avulla voitaisiin laatia omat suositukset opetusmetodeiksi. Tutkimuksen mukaan kokeilemisen arvoinen

idea olisi sairaanhoitaja-opiskelijoille suunnattu ”Eettisen osaamisen passi”, ja mitä tällaisen passin kehittämällä saavutettaisiin.

Numminen ym. (2011) viittasivat sekä opettajien että oppilaiden kertomaan arvioon, jossa opetusmenetelmien käyttö on kapeaa ja tavanomaista. Kuitenkin haastateltavien arviot poikkesivat myös monilta osin toisistaan. Kolme eniten käytettyä opetusmenetelmää olivat keskustelu, luennot ja seminaarit. Opiskelijat kertoivat opettajien käyttäneen opetusmenetelminä vähemmän keskustelua ja seminaareja, sekä enemmän luentoja, kuin mitä opettajat olivat raportoineet käyttäneensä. Vähiten miellyttävät menetelmät olivat erityisjärjestelyjä tai resursseja vaativat menetelmät. Opiskelijat olisivat halunneet käyttää apuna enemmän keskustelua ja päiväkirjan kirjoittamista. Opiskelijoiden näkökulmasta tutkimuksessa todetaan yhteenvetona, että suurin osa oppimisesta koettiin tulleen itsenäisestä opiskelusta.

Tutkimuksessaan Doane ym. (2004) haastattelivat jo työelämässä olevia valmiita sairaanhoitajia. Monet heistä kokivat, että heillä ei ole juurikaan ollut mahdollisuuksia tutustua itseensä etiikan ja eettisen ajattelun kannalta. Monelle etiikka oli jotain ulkopuolista, jotain jota piti noudattaa oppikirjan mukaisesti, ja jotain mihin asiantuntijat olivat asettaneet ”oikean” ja ”väärän” keinon toimia. Sairaanhoitajat, jotka vielä palasivat opiskelemaan, kokivat, että he saivat mahdollisuuden laajentaa käsitystään etiikasta oppimistilanteiden avulla. He kokivat valtavan suuren muutoksen omassa työskentelyssään tämän kautta. Kriittisen ajattelun kehittäminen ja itsetutkiskelu koettiin erittäin tärkeiksi eettisten tilanteiden kohtaamisen harjoittelussa.

Tärkeitä havaintoja tekivät Numminen ym. (2009) tutkimuksessaan. Kysyttäessä eettisistä arvoista, haastateltavat kommentoivat muun muassa näin:

”Etiikka ei muutu, vaikka hoitotyö muuttuu.”

”Inhimillisyys pysyy samana, vaikka ajat muuttuvat.”

Nämä seikat on hyvä muistaa etiikan opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kysyttäessä teorian ja käytännön välisistä eroista, haastateltavat kertoivat:

”Teoria ja käytäntö (harjoittelu) ovat eri asioita.”

”Hoitotyö muuttuu jatkuvasti, kuten myös potilaat. Koko ajan on enemmän ja enemmän ihmisiä eri etnisistä ryhmistä.”

2.5 Etiikan opetus Suomen ammattikorkeakoulujen hoitotyön koulutusohjelmissa

Suomessa voi opiskella sairaanhoitajaksi 22 ammattikorkeakoulussa. Opetussuunnitelmat ovat koulujen päätettävissä, eli koulutuksen sisältöpainotukset sekä rakenne saattavat olla erilaisia, mutta pääpiirteet ovat samat kaikissa kouluissa. Koulutus perustuu direktiiveihin, jotka Euroopan unioni on asettanut. Tämän vuoksi koulutus on vaatimuksiltaan samanlaista kaikissa Euroopan maissa. (Suomen sairaanhoitajaliitto ry 2014.)

Ammattikorkeakoulujen opintosuunnitelmien mukaan useimmissa kouluissa eettinen osaaminen on sisällytetty muiden kurssien osaamistavoitteisiin, ja osassa kouluja on kokonaan oma etiikan kurssinsa. Turun ammattikorkeakoulussa etiikan kurssi kulkee nimellä Ethics in health care ja se on kahden opintopisteen opintojakso. Suorituskielenä on englanti, ja suoritustapana tentti ja harjoitustyö. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tunnistaa etiikan peruskäsitteet ja eettiset periaatteet hoitotyössä, sekä pystyy työskentelemään eettisesti työssään. (Turun ammattikorkeakoulu 2014.)

Diakonia-ammattikorkeakoulussa etiikan opintojakso on kahden opintopisteen toteutus nimellä Arvot ja etiikka. Jakson tavoitteena opiskelijan tulisi muun muassa tunnistaa erilaisia ihmiskäsityksiä ja maailmankuvia, ja ymmärtää niiden tarkoitus hoitotyössä, sekä ymmärtää eettinen vastuunsa omassa työssään. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on kerätä tietoa hoitotyön etiikan opetuksesta. Osiossa on pohdittu mahdollisia kehitysideoita hoitotyön koulutusohjelmaan etiikan opetuksessa. Työssä on kuvattu kahden eri ammattikorkeakoulun etiikan opintojaksojen sisältöjä, sekä kerrottu eri opetusmenetelmistä.

Työn lisämateriaalina on kehitetty oppimateriaali hoitotyön etiikan opetukseen. Se on suunnattu erityisesti kättilötyön etiikan erityispiirteisiin soveltuvaksi.

Opinnäytetyön tutkimusongelmat ovat

1. Millaista etiikan opetus on ammattikorkeakoulujen hoitotyön koulutusohjelmassa?
2. Miten hoitotyön etiikan opetusta tulisi kehittää?
3. Millaisia opetusmenetelmiä käytetään etiikan opetuksessa?

4 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan tutustumista aikaisempaan kirjallisuuteen ja tutkimuksiin aiheesta. Lähteitä analysoidaan ja niistä etsitään vastauksia opinnäytetyön tutkimusongelmiin. (Turun yliopisto 2014.) Kirjallisuutta ja tutkimuksia aiheesta löytyy rajallisesti. Työssä on käytetty sekä suomalaisia että ulkomaisia tutkimuksia, joita on käytetty työn tieteellisenä ja tutkimuksellisenä pohjana.

Tutkimuksia ja kirjallisuutta on etsitty Medic- ja Cinahl -tietokannoista, sekä Google scholarista. Haut ovat rajoittuneet tammikuun 2014 ja lokakuun 2014 välille. Hakusanoina on käytetty sekä suomenkielisiä että englanninkielisiä sanoja erilaisin yhdistelmin. Esimerkkejä hakusanoista; nurse, nursing, midwife, midwifery, ethics, school, education, student.

Hakusanoja on saatettu lyhentää haun edellyttämällä tavoilla. Tutkimusten julkaisuvuosi on rajattu viimeiset kymmenen vuotta. Apuna on käytetty etiikan opetukseen liittyvää teoretietoa, joka on peräisin erilaisista julkaisuista ja tutkimuksista. Tiedonhaku on esitetty liitteenä 1.

4.2 Video opetusvälineenä

Työn lisämateriaalina on tehty opetusvideo. Erilaisten casejen käsittely avaa mielenkiintoisia keskusteluja, ja on siksi hyvä opetusmuoto. Eettisen opetuksen tutkimusmenetelmien tehokkuudesta on rajallisesti tutkimustietoa.

Tutkimusten mukaan oppilaat toivovat, että opetusmenetelmiä käytettäisiin enemmän. Tavallinen luento-opetus ei anna tarpeeksi tukea opiskelijan eettisen

ajattelun tukemiseen ja kehittämiseen. (Brunou 2009, 111; Numminen ym. 2011, 16-17.)

Video opetuskäytössä ei välttämättä tarkoita aina videon katselemista. Videon luomista voidaan myös käyttää eräänlaisena opetusmenetelmänä. Videoita voisi olla mahdollista tuottaa esimerkiksi etiikan opiskelussa, kirjallisten töiden sijaan. Tämä toisi erilaista näkökulmaa opetukseen, kun opiskelijat näkisivät oman näytellyn casensa, ja voisivat palata aiheeseen vielä seuraavalla oppitunnilla. Tämä syventäisi edelleen etiikan oppimisen taitoja. (Edu 2014.)

4.3 Opetusvideon tuottaminen

Casejen käsittely etiikassa on palkitsevaa, koska niistä syntyy paljon keskustelua ja erilaisia mielipiteitä. Opetusvideossa käsitellään erilaisten tapausten avulla eettisiä ongelmatilanteita, joita opiskelijat pääsevät opetustilanteessa ratkaisemaan. Erityisesti case-työskentelyn avulla voidaan yhdistää käsitteellinen ja käytännöllinen tieto (Suomen virtuaaliyliopisto 2004).

Kätilötyön suuntautuminen näkyy tuotetussa materiaalissa. Casejen aiheet on suunniteltu niin, että aiheet ovat mahdollisimman erilaisia, ja että ne ovat mahdollisia tositilanteita kätilötyön kentillä.

Videon aiheet ovat; raskaus ja tupakka, lapsettomuushoidot, raskaudenkeskeytys ja hoitajan epäily potilaan rehellisyydestä. Video on INEC-projektin ja Turun ammattikorkeakoulun käytössä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä osiossa käsitellään opinnäytetyön keskeisiä tuloksia. Aiheesta on tehty rajallisesti tutkimuksia, joten eri opetusmenetelmien vertailu on haastavaa. Opinnäytetyössä käytetyt tutkimukset puoltavat vahvasti siihen, että erilaisia opetusmenetelmiä ei käytetä monipuolisesti etiikan opetuksessa (Brunou 2009, 111). Suurin osa eettisestä oppimisesta tapahtuu opiskelijoiden mukaan itsenäisessä opiskelussa, vaikka juuri etiikassa opiskelijat toivoisivat keskustelevaa opetusmenetelmää (Numminen ym. 2011, 16-17).

Työssä on tarkasteltu erilaisia kehitysehdotuksia etiikan opetukseen hoitotyön koulutuksessa. Monipuolisten opetusmenetelmien lisäksi etiikan opetuksen tukemiseksi tulisi kehittää apuvälineitä. Käytännön harjoittelun tueksi laadittu eettisen osaamisen passi auttaisi eettisen pohdinnan tarkastelua (Brunou 2009). Etiikan opiskelulle tulisi antaa tilaa koulutuksen aikana, sillä valmistuneet sairaanhoitajat kokevat, ettei etiikkaan syventymiselle jää enää aikaa työelämässä (Doane ym. 2004).

Opinnäytetyössä on kuvailtu kahden eri ammattikorkeakoulun opintosuunnitelmien etiikan opintojaksoja ja niiden sisältöä. Suomessa on 22 ammattikorkeakoulua, joissa voi opiskella hoitotyötä (Suomen sairaanhoitajaliitto ry 2014). Näistä vain muutamassa on etiikalle oma opintojaksonsa. Muissa ammattikorkeakouluissa eettinen osaaminen mainitaan eri opintojaksojen osaamistavoitteena. (Turun ammattikorkeakoulu 2014; Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014.)

6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta voidaan tarkastella monin eri tavoin. Tutkimuksen teossa tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, jotta tutkimus on eettisesti hyvä. (Hirsjärvi ym. 2009, 22-27.) Tässä opinnäytetyössä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä huolellisuudella työn jokaisessa vaiheessa.

Opinnäytetyössä on pohdittu työn luotettavuutta, punnittu löydettyjen ja valittujen lähteiden luotettavuutta, sekä analysoitu löydettyjä tutkimuksia oikein. Lisäksi osana opinnäytetyön eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyen on pohdittu, ovatko laaditut tutkimusongelmat tarpeeksi opinnäytetyön tarkoituksen sisällä, eli ovatko tutkimusongelmat keskeisiä opinnäytetyön kannalta. Työn jokaisessa vaiheessa on pyritty löytämään luotettavia lähteitä ja määrittelemään niiden luotettavuus jo ennen kuin niitä on käytetty opinnäytetyössä. (Mäkinen 2005.)

Toteutetussa opetuskäyttöön tarkoitettussa videossa, jossa on esitetty kätilötyössä sekä hoitotyössä esiintyviä eettisiä ongelmia, on tilanteita, jotka saattavat liittyä oikeisiin hoitotyössä tapahtuneisiin tilanteisiin. Videossa esiintyvät henkilöt ja nimet eivät liity todellisiin potilastapauksiin. Opetusvideossa on kunnioitettu ihmisarvoja ketään loukkaamatta.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä voi heikentää työn tekijöiden kokemattomuus kirjallisuuskatsauksen ja tutkimuksen toteuttamisesta. Kokeneempi tutkimusten tekijä pystyy monipuolisemmin arvioimaan esimerkiksi lähteiden luotettavuutta, sekä tulkitsemaan paremmin tutkimuksia, joita käyttää omassa työssään. Vaikka lähdemateriaalin luotettavuutta on analysoitu ennen sen käyttämistä, saattaa työssä tulla erehdyksiä kokemuksen puutteen vuoksi. Kun opinnäytetyötä on ollut tekemässä kaksi henkilöä, olisi nämä erehdykset todennäköisesti huomattu. (Alasuutari 2011, 155.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyötä tehdessä tuli ymmärtäneeksi, kuinka tärkeä aine etiikka on hoitotyön koulutuksessa. Etiikka liittyy kaikkiin hoitotyön ja kättilötyön opintojaksoihin olennaisesti, ja se ikään kuin yhdistää arvomaailman sekä käytännön tiedot ja taidot. Etiikka kasvattaa opiskelijaa hänen kohdatessaan haastavia asioita hoitotyön maailmassa. Etiikka on esillä hoitotyötä tekeväälle ammattilaiselle ja opiskelijalle päivittäin. Monikulttuurisuus saattaa tuoda eettiseen toimintaan haastavuutta. Toisen tapoja tulee ymmärtää ja kunnioittaa.

Yksi tutkimusongelmista oli, miten hoitotyön etiikan opetusta tulisi kehittää. Etiikan opetuksen kehittämiseen löydettiin muutamia hyviä tieteellisiä tutkimuksia, joiden pohjalta lähdettiin miettimään ideoita etiikan kehittämiseen. Tutkittiin eroja etiikan opetuksessa kahdesta Suomen ammattikorkeakoulusta, joissa opiskellaan hoitotyötä.

Toinen varsinainen tutkimusongelma koski opetusmenetelmien tehokkuutta etiikan opetuksessa. Läpi käytiin erilaisia opetusmenetelmiä, ja niiden mahdollisuuksia etiikan opetuksessa mietittiin. Etiikan opinnoissa käytetään eniten kahta eri opetusmenetelmää; learning cafe´a ja luento-opetusta. Opinnäytetyön lisämateriaalina on tuotettu opetusvideo etiikan opetukseen. Opetusvideossa ei haluttu opettaa etiikan teoriaa, vaan saada opiskelijoita pohtimaan eettisiä toimintatapoja, ja keskustelemaan ajatuksistaan videon avulla. Videon hyödyllisyydestä opetuskäytössä ei ole vielä näyttöä, mutta on todennäköistä sen olevan tukena etiikan opetuksessa. Konkreettisina caseina opiskelija saattaa havaita enemmän huomionarvoisia asioita. Yleensä caset ovat vain paperille kirjoitettuja tilanteita.

Kättilötyön suuntautuminen näkyy kehitetyssä videossa. Kaikki caset ovat pääasiassa kättilötyön kentiltä. Myös sairaanhoitaja kohtaa vastaavanlaisia tilanteita omilla työkentillään, ja nämä tehdyt caset voidaan hyvin liittää myös sairaanhoitajan työtehtäviin. Monilla kättilötyön kentillä työskentelee sairaanhoitajia, sekä toisinpäin. Esimerkiksi päivystyksessä sairaanhoitaja

kohtaa monenlaisia tapauksia, joissa hän joutuu pohtimaan eettisiä ratkaisumalleja. Vaikka sairaanhoitajaopiskelija ei vastaavanlaisia tapauksia työelämässään kohtaisikaan, voidaan videota käyttää etiikan opetuksen tukemiseen ja monipuolistamiseen myös heillä.

Videota voidaan käyttää opiskelun monissa eri vaiheissa. Videota voidaan käyttää itse etiikan opintojaksolla, tai vaikka vasta kättilötyön suuntaavilla kursseilla eettisen pohdinnan tukemisessa. Videota ei ole suunniteltu käytettäväksi missään tietyssä opiskeluvaiheessa, mutta sen aiheiden käsittely saattaa vaatia, että perusopinnoissa on edetty jonkin verran alkua pidemmälle. Opettaja saa itse määritellä, missä vaiheessa opiskelija videota olisi parasta hyödyntää. Videota on mahdollista käyttää myös muissa suuntautumsvaihtoehdoissa, esimerkiksi terveydenhoitajaopiskelijoilla.

Kuten jo aiemmin sanottu, koulut saavat itse päättää omat opetussuunnitelmansa. Etiikan opetus ja eettisen ajattelun kehittäminen ovat kuitenkin suuressa osassa ammatillista kasvua, ja olisi tärkeää, että se saisi jokaisessa hoitotyön koulutusohjelmassa oman opintojaksonsa. Monet opiskelijoista ovat nuoria, ehkä suoraan lukiosta tulevia, joilla ei ole vielä työkokemusta milteään alalta. Tämän vuoksi videon voisi esittää jo ensimmäisen vuoden opiskelijoille, ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa. Ensimmäiseen lukuvuoteen voisi sisällyttää etiikan peruskurssin, jotta se hieman valmistelisi opiskelijoita ns. kentälle. Mielikuvaharjoitukset oikeista työtilanteista, joihin opiskelija luultavasti törmää ennemmin tai myöhemmin, valmistelisivat opiskelijaa kohtaamaan vaikeita eettisiä ongelmatilanteita.

Jotta etiikan opiskelu olisi mielekästä hoitotyön opiskelijoille, tulisi siinä käyttää apuna mahdollisimman paljon erilaisia opetusmenetelmiä. Oman opetusvideon kehittäminen opinnäytetyön lisämateriaalina avasi silmiä. Jopa videon tekemistä voisi käyttää opetusmenetelmänä, eikä pelkästään sen katsomista. Oman eettisen ongelman kehittäminen ja myöhemmin sen ratkaiseminen kehittää eettisten ongelmien ratkaisutaitoja. Erilaisten opetusmenetelmien käyttö pitää opiskelijat kiinnostuneina aiheesta. Opetuksessa saatetaan tyytyä yhden tai kahden opetusmenetelmän valintaan ja kurssi pyörii kahden vaihtoehdon välillä.

Nimenomaan etiikan opetuksessa voisi käyttää hieman enemmän rohkeutta ja hypätä ulos tutuista tavoista ja kaavoista. Eettistä ajattelua voi kehittää niin monella eri tavalla, ja omat kokemukset hoitotyön kentiltä harjoitteluiden myötä tulevat kasvattamaan eettistä ammattitaitoa ja tuntemusta todella paljon.

Opiskeluaikana ja myöhemmin työelämässä etiikalle tulisi antaa aikaa. Opiskeluaikana etiikan käsittely rajoittuu suuresti etiikan kursseihin, eikä etiikkaan juuri sen enempää koulussa palata. Koulutuksen aikana etiikkaan voitaisiin keskittyä vaikka harjoitteluiden palautetunneilla. Monelle on harjoitteluissa saattanut tulla eettisesti ongelmallisia tilanteita, joista ehkä haluaisi puhua luokan kesken. Tähän voisi varata enemmänkin aikaa palautetunnilla.

Palautetunneilla käydään läpi pieni kierros, että millainen mieli harjoittelusta on jäänyt. Etiikkaan voisi palautetunnilla keskittyä vieläkin enemmän. Jokainen opiskelija voisi esimerkiksi kertoa niin sanotun nopean kierroksen lomassa, mikäli harjoittelusta on jäänyt erityisesti jokin eettinen ongelmatilanne mieleen. Näistä ongelmatilanteista voitaisiin luokan kesken keskustella ja miettiä erilaisia ongelmanratkaisutapoja. Etiikassa ei ole oikeita ja väärinä ratkaisumalleja, joten näiden pohtiminen syventää edelleen opiskelijoiden arvomaailman kehittymistä. Monille saattaa harjoittelusta jäädä mieleen jokin tilanne, joka saattaa jäädä mietityttämään. Yleensä nämä asiat liittyvät nimenomaan eettisiin ajatuksiin. Hoitotyössä toimitaan yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaisesti, mutta eettisessä toiminnassa saattaa olla paljonkin vaihtelua eri hoitajien keskuudessa.

Brunou (2009) esitti omassa tutkimuksessaan uudenlaisen idean eettisen opiskelun tueksi; opiskelijoille teetetäisiin harjoitteluiden ajaksi eräänlainen eettisen osaamisen passi. Tällaisen passin toteuttaminen voisi olla kohdallaan, sillä tämän avulla etiikka tulisi otettua jokaisessa käytännön harjoittelussa huomioon. Eettisen osaamisen passi poikkeaisi lääkehoidon vastaavasta passista siten, että passia ei luotaisi ikään kuin pakolliseksi suoritukseksi rasti ruutuun -menetelmällä. Eettisen osaamisen passissa voisi olla enemmän tilaa vapaamuotoiselle tekstille, jossa opiskelija voisi kirjoittaa erilaisista eettisistä

ongelmatilanteista, joita hän kohtaa. Näistä tilanteista opiskelija voisi kirjoittaa ylös keskeisimmät asiat, ja miten kyseinen ongelmatilanne ratkaistiin. Tilaa passissa voisi olla myös muille ratkaisutavoille, joita opiskelija voisi itse miettiä jälkeinpäin.

Erilaisista kulttuureista ja etnisistä taustoista tulevat ihmiset tuovat haastetta etiikkaan. Kaikki eivät toimi samalla tavalla, vaan eri kulttuurien sisältä löytyy suuriakin erilaisuuksia. Tämä tuo erityisesti hoitotyötä tekevälle haasteita, koska saman työvuoron aikana voi kohdata kahta eettisiltä perusteiltaan täysin erilaista potilasta. Eettisen osaamisen passissa voisi pohtia myös kulttuurien aiheuttamia eroavaisuuksia, ja että miksi tiettyä potilasta hoidettiin eettisesti eri tavalla, kuin esimerkiksi suomalaista potilasta. Muiden kulttuurien pohtimista voisi passissa miettiä useammassakin hoitotilanteissa. Opiskelija voisi kysyä itseltään, olisiko toiminut eri tavalla, mikäli hoidettava olisi ollut kotoisin jostain toisesta kulttuurista

Jatkotutkimusaiheina työhömmä liittyen voisi olla esimerkiksi täysin uuden opetusmenetelmän kehittäminen etiikan opetukseen. Tällainen voisi olla harjoittelun palautetunnille kehitetty etiikan harjoituspaketti, tai itse harjoittelussa apuna käytettävä Brunoun (2009) esittämä ajatus eettisen osaamisen passista.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4., uudistettu painos. Riika: In Print.

Berglund M. 2013. Lifelong Learning Programme Application Form. Detailed description of the project. Viitattu 28.1.2014

Brunou, S. 2009. Sairaanhoidajaopiskelijoiden ohjattujen käytännön harjoittelujen aikana ilmenneet eettiset ongelmat. Turun yliopiston julkaisuja. Turku: Turun yliopisto.

Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014. Soleops. Viitattu 2.11.2014
https://soleops.diak.fi/opsnet/disp/fi/ops_OpetTapTeks/tab/tab/sea?opettap_id=3953685&opettap_kohde=&soleid=e833ba96f391b17d1a11b07b8e17b824&stack=push

Doane, G.; Pauly, B.; Brown, H. & McPherson, G. 2004. Exploring the heart of ethical nursing practice: implications for ethics education. Nursing Ethics 11/2004.

Edu 2014. Ääni, kuva ja video oppimisen rikastajana. Viitattu 23.9.2014
http://www10.edu.fi/ammattipeda/?sivu=aani_kuva_video

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Leino-Kilpi, H. 2003. Eettinen ongelmanratkaisu. Teoksessa Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. Etiikka hoitotyössä. 1. painos. Helsinki: WSOY/Oppimateriaalit Oy.

Lin, C.; Lu, M.; Chung, C. & Yang, C. 2010. A comparison of problem-based learning and conventional teaching in nursing ethics education. Nursing Ethics 17/2010.

Mäkinen, O. 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Helsinki: Tammi.

Numminen, O., Leino-Kilpi, H., van der Arend, A. & Katajisto, J. 2011. Comparison of nurse educators' and nursing students' descriptions of teaching codes of ethics. *Nursing Ethics* 18/2011.

Numminen, O., van der Arend, A. & Leino-Kilpi, H. 2009. Nurse educators' and nursing students' perspectives on teaching codes of ethics. *Nursing Ethics* 16/2009.

Repo, A. 2003. Etiikan teoriaa. Teoksessa Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. *Etiikka hoitotyössä*. 1. painos. Helsinki: WSOY/Oppimateriaalit Oy.

Romppanen, M. 2001. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Väitöskirja. Hoitotieteen laitos. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.

Sairaanhoitajaliitto 2014. Mitä on hoitaminen? Viitattu 18.10.2014 https://www.sairaanhoitajaliitto.fi/ammattilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoitaja-lehti/4_2009/etiikka/mita_on_hoitaminen_itsetuntemise/

Sairaanhoitajaliitto 2014. Opiskelu sairaanhoitajaksi. Viitattu 15.10.2014 https://www.sairaanhoitajaliitto.fi/sairaanhoitajan_tyo_ja_hoitotyon/opiskelu_sairaanhoitajaksi/

Suomen virtuaaliyliopisto 2004. Case-työskentely. Viitattu 18.11.2014 http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_6/case_tyoskentely.htm

Terveyskirjasto 2012. Mitä terveys on? Viitattu 18.10.2014 http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00903

Turun ammattikorkeakoulu 2013. Opetussuunnitelmat. Viitattu 30.1.2014 https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/fet?valkiel=fi&koul_ohj_id=2754996&ryhma_id=2996779&ryhmtyypp=1&amk_id=2754565

Turun ammattikorkeakoulu 2014. Soleops. Viitattu 2.11.2014 https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_OpetTapTeks/tab/tab/sea?page=&opettap_id=4911202&stack=push

Turun yliopisto 2014. Miten teen kirjallisuuskatsauksen? Viitattu 11.4.2014
<https://www.utu.fi/fi/yksikot/hum/yksikot/ktmt/opiskelu/ohjeet/Sivut/Miten-teen-kirjallisuuskatsauksen.aspx>.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352

Väyrynen, P. 2009. Kätilötyön etiikka. Teoksessa Paananen, Pietiläinen, Raussi-Lehto, Väyrynen ym. Kätilötyö. 1.-3. painos. Helsinki: Edita.

Wood, D. 2003. ABC of learning and teaching in medicine, Problem based learning. Viitattu 18.10.2014
<http://oppivaohjaaja.blogspot.fi/2010/12/ongelmalahtoinen-oppiminen-olo-eli.html>. > Diana F. Wood: ABC of learning and teaching in medicine, Problem based learning

Ylitalo, A. 2012. Aktivoivia opetusmenetelmiä. Viitattu 3.5.2014
<http://www.slideshare.net/aylitalo/aktivoivia-opetusmenetelmi>.

Özcan, M.; Akpınar, A. & Ergin, A. 2012. Personal and professional values grading among midwifery students. Nursing Ethics 19/2012.

HAKUPOLKUKAAVAKE

Päivämäärä	Tietokanta	Hakusan a	Rajoitte et	Tulokset	Valittu tutkimus ja tekijä
30.1.2014	Medic	Ethics Nurse	2004-	42	Brunou, S. 2009. Sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjattujen käytännön harjoittelujen aikana ilmenneet eettiset ongelmat.
3.2.2014	Medic	Etiik* Koulu*	2004-	35	Romppanen, M. 2001. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä
3.2.2014	Cinahl	Midwif* Ethic* Stud*	Linked full text	38	Özcan, M. ym. 2012. Personal and professional values grading among midwifery students.
3.2.2014	Cinahl	Ethic* Midwif* Proble*	2004- Linked full text		Lin, C. ym. 2010. A comparison of problem-based learning and conventional teaching in nursing ethics education.
9.2.2014	Cinahl	Nursing stud* Support* Ethic*	2004- Linked full text	26	Doane, G. ym. 2004. Exploring the heart of ethical nursing practice: implications for ethics education

9.2.2014	Cinahl	Ethics Nursing students Nurse edu- cators	2005- Linked full text	6	Numminen, O. ym. 2009. Nurse educators' and nursing students' perspectives on teaching codes of ethics.
9.2.2014	Cinahl	ks. yllä	ks. yllä	6	Numminen. O. ym. 2011. Com- parison of nurse edu- cators' and nursing stu- dents' de- scriptions of teaching codes of ethics.

Case 1: Raskaus ja tupakka (puhelinkeskustelu)

Kätilö Virtanen (K) Potilas Minttu Koskinen (A)

K: Äitiysneuvola, kätilö Virtanen.

A: Moikka, täällä on Minttu Koskinen. Mulla ois muutama kysymys.

K: Hei. Ole hyvä, kysy vaan.

A: Olen nyt raskaana viikolla 13, ja mua on alkanut huolestuttaa toi mun tupakointi nyt niinku raskausaikana, ja mihin kaikkeen tää tupakointini nyt sitten vaikuttaa.

K: Huolestumisessasi ei ole mitään ihmeteltävää. Hyvä, että olet alkanut pohtimaan tupakointiasi. Tupakoinnilla todella on haittavaikutuksia sikiöön. Millaiset tupakointitottumuksesi ovat?

A: No sellanen kahdeksan savuketta menee päivittäin. Mut mä oon kyl saanut aika paljon vähennettyä nyt raskauden aikana.

K: Todella hyvä asia, että olet saanut vähennettyä. Tupakointi vaikuttaa muun muassa sikiön hapen- ja ravinnonsaantiin. Sikiö kärsii kohdussa passiivisesta tupakoinnista. Tupakointi altistaa myös monille raskauskomplikaatioille.

A: Okei, olen kyllä ajatellut sit lopettaa tupakoinnin kokonaan vauvan syntymän jälkeen.

K: Hyvä, että olet asettanut itsellesi tavoitteita. Seuraavalla neuvolakäynnillä voitaisiin keskustella enemmän tupakoinnista raskausaikana, ja mikäli saataisiin vähennettyä sitä vielä raskausaikanas.

A: Joo, hyvä juttu.

K: Ja mikäli sinulle tulee vielä kysyttävää ennen seuraavaa tapaamistamme, voit hyvin soittaa uudelleen.

A: Joo kiitos paljon, moikka.

K: Hei hei.

Case 2: Tutun tuttu - lapsettomuushoidot

Kättilö Virtanen (K) Potilas Heli Simola (P)

K: Hei Heli, ja onneksi olkoon, sulla on nyt raskaus lähtenyt hienosti käyntiin!

P: Kiitos paljon, johan tätä jo odotettiinkin. Mä oon niin onnellinen! Toivottavasti kaikki nyt vaan lähtee menemään hyvin.

K: Toivotaan parasta! Ja yt ainakin näytti kaikki olevan kunnossa. Tästä siirryt nyt sitten normaalin äitiysneuvolan piiriin, ja halutessasi käyt samat seulonnat läpi, kuin muutkin raskaana olevat, ei tarvitse käydä missään laajemmissa seulunnoissa. Raskaus jatkuu tästä eteenpäin kuin mikä tahansa spontaanisti alkanut raskaus.

P: Okei, tosi kiva juttu! Hei muuten, mitä Martal kuuluu mä en oookkaan kuullu hänest pitkiin aikoihin?

K: Hmm, no, ihan hyvää..

P: Hänkin varmaan ilahtuu tosi paljon näist ihanist uutisist, varmasti muistaa sen et mä oon aina halunnu äidiks ja aina haaveillu saavani lapsia. Mut tota mulla ei taidakkaan olla hänen puhelinnumeroaan, mut sähän voisit kertoa mun terveiset hänelle, ja tietenki tän ihanan raskausuutisen välittää.

K: No, itseasiassa mulla on vaitiolovelvollisuus, eli mä en voi kertoa hänelle näistä asioista.

P: Aijaa. No mut ei se nyt haittaa, siis tähän on ihana ja iloinen asia, kyllähän sä nyt tän voit kertoa. Se ois ihan eri asia jos ois kysees joku tosi vakava ja surullinen asia, en mä sellast haluais kenellekään kerrottavan. Mut kyl sä tän voit kertoa. Tää on niin ihana uutinen et sä saat mun luvan kertoa kyllä.

K: *hymyilee*

Case 3: Raskaudenkeskeytys

Kätilö Virtanen (K) Potilas Leila Kiviharju (P)

K: Hei, mä oon kätilö Virtanen.

P: Hei, mä oon Kiviharjun Leila.

K: Sä olit nyt siis tullu anomaan lupaa raskaudenkeskeytykseen. Millä viikolla sä oot tällä hetkellä, ja mikä olikaan syy keskeyttää tää raskaus?

P: No siis, mä oon jossain suunnilleen viikolla 18, kai, en oo niin tarkkaa kirjaa pitänyt täst. Ja no se syy on et en mä nyt tähän elämäntilanteeseen oikein jaksakaan mitään parkuvaa lasta hankkii.

K: Kertoisitko hieman lisää nykyisestä elämäntilanteestasi?

P: No siis, mä aloin just tapaillee tätä yhtä jätkää, ja tähän saumaan ei nyt tosiaankaan sovi mikään kersa. Elikkä tota, koska mä pääsen sinne keskeytykseen?

K: Asiahan ei ole enää niin yksinkertainen. Eli lupa pitää anoa valviralta ja he päättää saatko sä sen luvan. Myöskään se itse keskeytys ei ole enää mahdollista lääkkeellisin keinoin niinku sulla oli aikaisemmin tehty. Onko lapsen isä tietoinen raskaudesta?

P: En mä tiedä kuka se isä on, ei niinku mitään hajua.

K: Okei, selvä. Katsotaan nyt kuitenkin vielä ensin ultraäänellä, et miltä siellä kohdussa näyttää, ja varmistetaan se raskauden kesto. Sen jälkeen me voitais jutella vähän lisää näistä vaihtoehdoista mitä olis, käykö näin?

P: No niin se kai sit menee.

Case 4: Hoitajan epäily potilaan rehellisyydestä

Kättilö Virtanen (K) Potilas Kaisa Hyvönen (A)

K: Hei, olen kättilö Virtanen.

A: Hei, mä oon Minttu, ollaan tavattu ennenkin.

K: Kyllä vain.. Soittelitkin jo aikaisemmin, ja poliisista oltiin yhteydessä. Miten jakselet?

A: Kyllä tämä tästä, ei nyt mikään hyväkään olo voi olla.

K: Ei tietenkään, se on täysin ymmärrettävää. Oliko nyt niin, että tapahtuneesta seksuaalisesta hyväksikäytöstä on muutamia tunteja aikaa?

A: Joo, näin on.

K: Meidän tarvitsee valitettavasti ottaa muutamia näytteitä, ja poliisi tulee hetken kuluttua hakemaan vaatteesi.

A: Joo, niistä näytteistä kerrottiinkin puhelimessa.

K: Ja minä olen täällä nyt tukenasi ja turvanasi, ja jos haluat puhua asiasta, tai ihan mistä vain. Kuuntelen kyllä. Oliko sinulla käytänteistä jotain kysyttävää?

A: Ei ole kysyttävää. Kun soitin tänne, minulle kerrottiin perusteellisesti , mitä nyt tapahtuu ja muuta.

K: Tuntuuko, että haluaisit keskustelutukea?

A: Voisi se olla ihan kiva, kun niin raskas tilanne kuitenkin henkisesti. Mutta en tiedä, voisi olla parempi jutella tapahtuneesta vasta huomenna.

K: Joo, voin varata sinulle ajan huomiseksi. Onhan sinulla nyt joku kotona tukenasi?

A: Menen siskoni luo.

K: Hyvä juttu, koita pärjällä ja saada nukutuksi, nähdään sitten huomenna.

A: Joo, nähdään.